

A Múcsarnok tavaszi tárlata

ZEMPLÉNYI TIVADAR: Ünneppan

Tavaszi műtárlat 1901. IV.

A magyar festők

Érdekesebb nemzetközi műtárlat, mint ez a mostani, még nem volt Budapesten. A két nagy vendég: Lenbach és Segantini így kettesben is kitesz egy egész kiállítást, értéket és élvezni valót pedig annyit ad, amennyi csak ránk fér. A pusztá nevük is seregesen a Múcsarnokba gyűjti a budapesti társaságot. Pedig nincsenek egymagukban, jött még néhány súlyos nevű angol, azonfölül Dall' Oca Bianca, a veronai művész, végezetül mindezeknek az idegen művészeknek házizagdáit: a magyar festők és szobrászok.

Százakra megy a számuk. S ezen a helyen bajos volna csak egytized részüket is fölemlíteni. Némelyikük gazdag kollekciónal jelent meg, köztük például Benczúr Gyula, aki bemutatja a lipótvárosi Szent István templom mozaikjai részére készített kartónjait. Csupa pufók angyal, csupa pompa, harsogó, diadalmas misehang, Benczur gazdagságot kedvelő modorában. A kartónok fölötté nagy méretűek, s mint e kiállításon látni, nagyon ügyesen rakták át mozaikba. Ez a ciklus képviseli a monumentális művészetet: a többi munka intímebb, bizalmasabb, nagyobbára lakásba való kép. Télen nagyon sok arckép készült, az úglátszik vele jár a zsurozás idejével. A festők apraja-nagyja foglalkozik vele, Balló, Benczúr, Knopp, László ismert fakturájukkal jelentek meg, díszes arcképekkel, amelyeken virágzanak a színek és minden arany, ami fénylik. A régiebb generációt Basch, Baditz és Stetka képviselik. De az ifjabb gárda is jól van képviselve. Boruth négy feje csupa bensőség és úgy van megmintázva, ahogy eddig még nem láttuk tőle. Hegedüs László széles, erős színű, Huszár Ilona bárónő intim; a dekoratív előadás felé hajlik Vajda, Endrey, Keményfi, meglepően érdekes primört ad egy eddig ismeretlen művész: Pór Bertalan, akit hirtelenül fedeztek föl a tárlat megnyitása napján. És előlegezték is neki egy kis dicsőséget, amit valószínűleg könnyen fog beváltani.

E sok képmás közé vegyítettek néhány érdekes képet az életvásárról, köztük több olyant is, amelyek mindenesül a magyar földhöz nőttek. Zemplényi vas-tagon, szélesen festette meg a templom portáját, amely előtt ünnepi mándliban ácsorog és sétál a besnyővidéki nép. Erősen tűz a nap, vibrál a levegő, rekkenő meleg van, a színek élesek és teljesek, nyári szárazságuak. Bihari képén két szorgalmas nő kötöget, ami magában véve kevésbé érdekes, de a képen tulajdonképpen nagyon szolid festés az, ami tetszeni fog az amatőröknek. Révész is egyenest faluról jött: hangulatos estében sétál az ő szerelmes párja, de egy másik képén, ahol az utcán pingáló festőt bámulja meg a falusi nép, ismét Révész karakterizáló erejével találkozunk, típusformáló törekvésével, egyszerű becsületes előadásával. Paczka Ferenc, bár Berlinben lakik, ismét magyar jelenetet küldött, tolna-szántói párocskát „medvezés” közben, ami ott kurizálást jelent. Most is, mint tavaly, intenzív színeivel köt le minket. Ez a probléma éppen Paczkánál fejlesztésre alkalmas, egy pár nagy spanyol, nálunk pedig Szinyei-Merse megmutatták, hogy mit lehet vele elérni. És végre még egy faluvégi kép: Ferenczy Károly cigányai. Több annál, amit genre-nek szoktak nevezni: ez a három alak ki van ragadva a miliójéből, de magában rejti mindháromnak teljes jellemrajzát. Ez fontos kvalitás, minket azonban ennél jobban érdekel az, ami benne pusztá festészet: a félmezitlen cigányfiu alakja s a két pompás, cigányos viganó, amit ezek a barna leányok öltöttek. Olyan színproble-mák megoldásaival teljesek, amelyekről épp az imént beszéltünk. Ha az utolsó tárlaton tónusainak finomságával hatott Ferenczy, úgy ezen az új képen színerejét mutatta be.

Ezeken az itthon talált figurákon kívül sok egyéb emberkép is van a tárlaton. A legrégebb generációt Grósz Béla képviseli, idealizált női alakjai talán minden munkája közt a legkiválóbbak. S itt van a nagy holt mester is, Munkácsy, egész gyűjteménnyel, amelyek Malonyay Dezső képtárából valók, köztük egy unikum is: a mester egyetlen befejezett vízfestménye.

Azután vázlatok nagy képekhez, színesítő tanulmányok, becses relikviái a tragikus tehetségnek. Nagy képekben sincs hiány: Vaszary János Ádámja és Évája nagy zöld milióben két szépen megrajzolt akt, az asszony sugárzó verőfényben, a bronzszínű Ádám görnyedve húvik a faderék mögé. Vaszary ezidén jelentékeny tájképsorozattal is jött: a tónusok crescendója néhol csodaszép, gazdag változatu, egy zölddel zöldbe festett darabja a kiállítás gyöngyei közé tartozik. Rendkívül finom aranylüsterével megkapó Grünwald Bélának képe: szelid otthonos szoba, aranybarna tónusban, benn ül a ház asszonya, szélesen odafestve, mint ahogy néhány nagy hollandus csinálja. Mégis eredeti s bizonyára legjobb műve ennek a festőnek. E tónusfinomságok leheletessé fokozódnak Rippl-Rónai érdekes reggeliző papjában, míg Kacziány fantasztikus vízióvá szövi össze őket Mors equesében. E leheletes képekkel szemben vannak Nagy Zsiga kézzelfogható, erőteljes előadásra törekvő valóságai, azután Gergely, Peske, Szenes, Márk, Tornai, Eisenhut képei, a két utóbbi ismét keleti embereket és keleti mulatságot ad, exotikus csöndérettel és drapériával. Márk képe nagyméretű vászon, e temérdek színbe egy novella van beágyalva a demimonderól, aki beteg, sőt talán már utolsó óráit éli, most pedig fölkeresték vidám barátnői, akik virágot hoznak a fonyadozó kaméliás hölgynek. Ez a történet gazdag barokk-boudoirban játszik, amelyben az élet fényével kacérkodik a nyomorúságot hozó halál. Eddig a novella: de Márk dícséretére legyen mondvá, hogy évek óta nem festette meg témáját olyan erősen, mint most.

Ezek után sok-sok tájkép következik, mintha nem is hideg, barátságtalan tél választotta volna el az utolsó műcsarnokbeli kiállítást a mostanítól. Itt is képviselve van minden nemzedék; a fehérhaju Telepy Károly egy erdő-részletet ad és egy darabot a tihanyi szigetről, enyhe, omlós, leszűrt színekben, a Telepy virágkorára valló stílusban, amely természetesen egészen elűt a legujabb sütetű tájképtől, mert azóta ugyancsak szép idő pergett

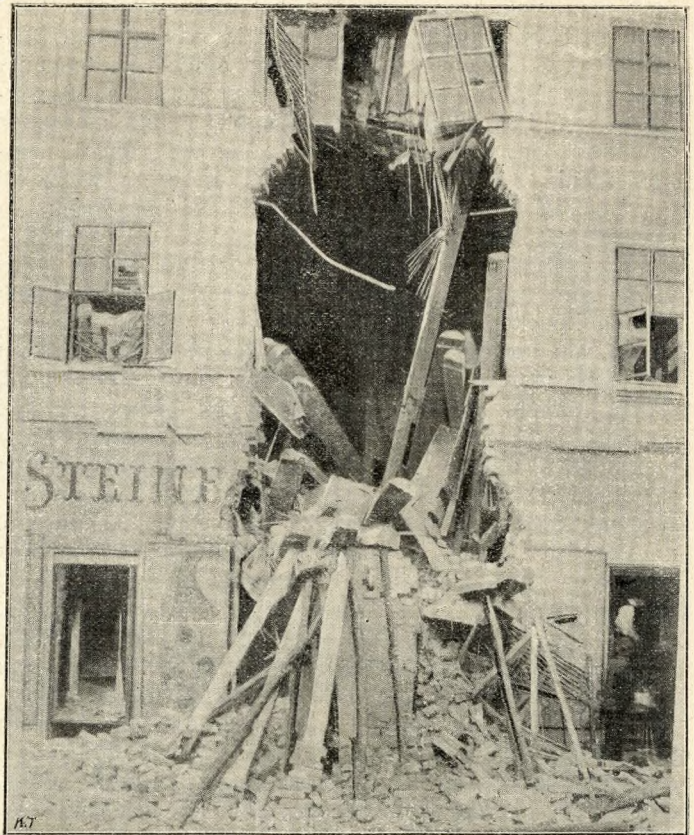
le. A mai tájképfestést Mihalik, Olgyay, Szlányi, Bosznay jellemzi, fiatal lendület, technikai hatvágások, de egyúttal a nagy hangulatok egyszerű megragadása van e képekben és sok helyütt olyan előadási bravur, mintha egyenest a festési akadályok legyőzése volna a cél. Mind a négy megfinomodott, régi, majdnem dekoratív festésük bensőbbé lett. A régiebb stílusból az újra való átmenetet megtalálják Spányi Bélában, akinél a hangulat szelid fátyla borítja a tájat. A naturalista törekvések ma mindenütt a stilizált vagy misztikus elem felé kezdenek átalakulni, nálunk nagytehetségű művészeknél találjuk meg azt az áthajlást, amely rendkívül érdekes és megkapó műveket termelt: elég itt Mednyánszky két nagy képére utalnunk, amelyek valóságos himnuszai a friss tavasznak, vagy Magyar-Mannheimer kollekciójára, amely tele van erővel, frissességgel s különösen az egyik képen megragad fehérvirágu bodzabokrainak pompás garnitúrájával. Férfias, erős festés ez. Egy lépés még és Katona műveinek finom tónusskálájában gyönyörködünk, ezek a képek majdnem egyszínűek, de bennük egyre nagyobb szerep jut a siluettnek, sőt az erősen lendülő vonalnak is. Egészen színharmonióra indul Poll Hugó kedves pasztell-képein, a realisabb természetszemléletet Tahy Antal képviseli és egy tengerfestő: Mendlik Oszkár, aki hatalmas léptekkel haladt előre. Kézdi Kovács László is ide tartozik legnagyobb képével és Kárpáthy Rezső s Markó Ernő is, az utóbbi egy dunai részlettel; Tull Ödön különösen kitett magáért ez idén egy egész sor képpel, széles és összefoglaló lett az előadása, Hány pedig tömör és különösen a rajzban pikáns. Mindezeket a képeket nem írjuk le itt a szövegben, de módunkban van folytatólagos fénykép-reprodukcióban bemutatni, ami sokkalta közvetlenebb.

Csak röviden titalni akartunk egy-egy művész törekvéseire, a többiről fölvilágosítást ad illusztrációink sorozata, amelynek közlését e számunkban kezdtük meg.

LYKA KÁROLY

A bajai szerencsétlenség

Az Új Idők fényképe